

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата наук з державного управління

Лопатченко Інни Миколаївни

на дисертаційне дослідження **Карпенка Євгена Олександровича** «**Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки: організаційно-правовий механізм**», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки.

У контексті посилення негативних процесів, викликаних кризовими явищами, агресією з боку росії та її союзників, введенням воєнного стану, одним із найважливіших наукових завдань є формування цілісної концепції функціонування системи державного управління у сфері захисту економіки України, а також розроблення теоретико-методологічних і науково-прикладних засад її реалізації, що підтверджує актуальність та важливість обраної теми дослідження дисертанта Карпенка Є. О.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена також і недостатнім дослідженням основних механізмів цього трансформаційного процесу, динаміки його нормативно-правового забезпечення, а також потребою пошуку шляхів вдосконалення державного управління у сфері захисту економіки в ретроспективному розрізі.

Зважаючи також і на те, що ґрунтовних наукових праць з порушеної проблеми недостатньо, дисертаційне дослідження з цього напрямку є назрілим. Тому, вже сама назва роботи та виклад дисертаційного дослідження, підкреслюють провідну думку автора про те, що вдосконалення організаційно-правового механізму державного управління у сфері захисту економіки України має стати одним із найважливіших напрямів діяльності держави. У зв'язку з чим автором опрацьовано теоретико-методологічні аспекти трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки (розділ 1), проаналізовано організаційно-правовий механізм трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки (розділ 2), визначено перспективні напрями вдосконалення організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки, зокрема узагальнено зарубіжний досвід у сфері означеної проблематики (розділ 3).

Перспективним напрямком удосконалення системи управління у сфері захисту економіки є визначення ефективних шляхів і механізмів реалізації системотворчої місії органів публічного управління. Отже, актуальність теми дисертаційного дослідження Карпенка Є.О. є об'єктивною.

Дисертаційна робота Є.О. Карпенка є результатом наукового дослідження організаційно-правового механізму системи державного управління у сфері захисту економіки, яку виконано відповідно до плану наукової діяльності кафедри публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Теоретико-методологічні та практичні аспекти публічного управління суспільними процесами в Україні» (номер державної реєстрації 0122U000282). Актуальність роботи підтверджується її зв'язком із нормативно-правовими актами соціально-економічного розвитку загальнодержавного та регіонального рівнів, а також впровадженням основним дисертаційних положень у діяльність органів публічної влади та освітніх закладів, що засвідчено довідками про їх впровадження.

Новизна представлених теоретичних та практичних результатів досліджень, проведених здобувачем.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукове значення одержаних автором результатів полягає в розробці практичних рекомендацій щодо організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки на основі науково-теоретичного обґрунтування напрямів удосконалення в умовах інтенсифікації євроінтеграційних процесів та з урахуванням зарубіжного досвіду.

Зміст дисертаційної роботи загалом відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і вирішення завдань дослідження. Відповідно до мети дисертантом визначено основні вихідні положення (об'єкт, предмет, завдання дослідження, теоретико-методологічну основу, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів), які є логічними, взаємопов'язаними, виваженими та обґрунтованими.

Наукові положення, висновки та рекомендації, відображені у дисертації, автор обґрунтовує на основі проведення відповідних досліджень, опрацювання великого пласту – 252 фахових літературних джерел та нормативно-правових актів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є дослідженням, спрямованим на подальший розвиток організаційно-правового механізму державного управління через формування нових та вдосконалення існуючих управлінських понять та категорій, розроблення науково-обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення системи державного управління у сфері захисту економіки в реаліях сьогодення.

Нормативною основою роботи є чинне законодавство України, методологічною – сукупність як загальнонаукових, так і різноманітних спеціальних методів наукового пізнання, які були використані на

емпіричному і теоретичному рівнях дослідження, котрі було застосовано на різних етапах дослідження,

Наукова новизна одержаних результатів конкретизується, зокрема, в теоретичних положеннях та висновках.

Достовірність основних положень дисертаційного дослідження підтверджена їх апробацією на науково-практичних конференціях, інших наукових комунікативних заходах.

Перелік публікацій, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі та достовірність одержаних результатів забезпечені достатнім рівнем їх обґрунтованості, аналізом значного обсягу джерел, використанням наукових методів пізнання, застосуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду. Одержані положення та висновки є результатом особисто виконаного наукового дослідження. Висновки співвідносяться зі змістом дисертації та впливають з її основних положень.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Структура дисертації, що є обґрунтованою та логічно завершеною, класична: анотації українською та англійською мовами, вступ, три розділи та дев'ять підрозділів, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг дисертаційного дослідження становить 202 сторінки, з яких 170 сторінок – основний текст.

Зміст наукових завдань структурно і логічно узгоджений зі змістом, їх кількість є достатньою для розкриття обраної теми та досягнення визначеної мети.

Позитивної оцінки заслуговує зміст кожного розділу дисертаційної роботи, що чітко підпорядковані меті та завданням дослідження, а результатами чого є сформульовані дисертантом ґрунтовні наукові висновки відповідно до кожного з розділів та загальні висновки.

Найбільш значущими, на наш погляд, є результати дослідження, що становлять наукову новизну, розкривають суть роботи та виносяться на захист, є здійснення вперше у сучасній науці публічного управління та адміністрування наукового обґрунтування методологічних положень організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки, що передбачають: визначення винятковості комплексної інтеграції українських інституцій у сфері економічної безпеки у загальноєвропейську систему захисту економіки, що створить загалом дієві гарантії її ефективного захисту в умовах широкомасштабної російської агресії та повоєнного періоду відновлення економіки; напрацювання пропозицій щодо трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки України шляхом перегляду положень Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, у якій центральне місце відведено врахуванню двох організаційно-управлінських чинників: широкомасштабне російське воєнне вторгнення та динамічна інтенсифікація євроінтеграційних

процесів України; наукове обґрунтування і пропозиції головних структурних компонентів стратегічних напрямів, зокрема напрями вдосконалення положень актів національного законодавства з урахуванням ефективних законодавчих моделей захисту економіки зарубіжних країн, зокрема Великобританії, досвід якої визнано найбільш перспективним для української системи державного управління; представлення концептуальних основ векторів синхронізації стратегічних напрямів формування та реалізації Стратегії економічної безпеки на період до 2025 року із функціональними механізмами центральних органів виконавчої влади і правоохоронних органів України; підвищення ефективності функціонування центральних органів виконавчої влади у сфері захисту економіки в умовах євроінтеграційної політики є взаємозалежним від системного вдосконалення інституційного законодавства з акцентуацією на особливостях воєнного стану в Україні.

Проведений критичний аналіз джерельної та нормативно-правової бази дослідження дозволив автору удосконалити понятійно-категоріальний апарат за темою дослідження, зокрема теоретичне розуміння понять і категорій крізь призму методології публічного управління та адміністрування, а саме таких як: «економічна безпека як складова національної безпеки», «економічна загроза», «національні економічні інтереси», «економічний суверенітет».

Необхідно також наголосити на удосконаленні методологічного забезпечення системи державного управління у сфері захисту економіки, зокрема у частині поєднання чотирьох системоутворюючих категорій: забезпечення економічної безпеки як складової національної безпеки, подолання економічних загроз, збереження національних економічних інтересів і захист економічного суверенітету.

Логічним та важливим результатом дослідження є вдосконалення механізмів інтеграції положень зарубіжного законодавства у сфері державного управління захистом економіки, де головне місце відведено критеріям адаптивності та вираженим у кореспонденції законодавчо-інституційних елементів, що призначено для підвищення ефективності функціонування організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління в означеній сфері з урахуванням необхідності інтенсифікації євроінтеграційних процесів.

Науковий інтерес викликають і ті положення, які набули подальшого розвитку і стосуються: теоретико-історичних досліджень організаційно-правових основ системи державного управління у сфері захисту економіки в Україні, що зумовило вироблення класифікації цього процесу на різних етапах державотворення у рамках семи періодів; впливу повномасштабного російського воєнного вторгнення, що є головним чинником, що створює загрози вітчизняній економічній безпеці, а відтак тільки євроінтеграція здатна у подальшому забезпечити захист економіки через трансформацію її організаційно-правового механізму; трактування

головних завдань стратегії і тактики у подоланні асиметрії економічного потенціалу між Україною та європейськими державами і ЄС як цілісною інституцією в середовищі системних загроз економічній безпеці; захисних механізмів в економічній сфері, які повинні бути інтегровані в безпекові органи ЄС як інституції, з урахуванням трансформації національного законодавства, побудованого на загальноєвропейських правових принципах.

Одержані результати мають як теоретичне, так і практичне значення, відповідають нормативним вимогам, які ставляться до дисертацій доктора філософії. Стиль викладу матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність її сприйняття, що відповідає сучасним вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Отже, доходимо висновку, що дисертаційне дослідження Карпенка Є.О. характеризується науково вивіреною методикою побудови структури, вирішує визначений спектр дослідницьких завдань і розкриває найбільш істотні результати у процесі досягнення дослідницької мети. Це характеризує здобувача як самостійного науковця, що оволодів методологією наукової діяльності та здатен проводити наукові дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що у процесі роботи над дисертаційним дослідженням розроблені та запропоновані напрями вдосконалення організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки.

Сформульовані у дослідженні теоретичні положення та конкретні пропозиції й рекомендації використовуються та можуть бути використані у: науково-дослідницькій роботі – для здійснення подальших досліджень загальних проблем державного управління, особливостей організації та правового забезпечення публічного управління у сфері захисту економіки, для вивчення закономірностей, функціональних складових, форм і методів публічно-адміністративного впливу на досліджувану галузь, а також для проведення наступних науково-комунікативних заходів з цієї проблематики; правотворчості – з метою вдосконалення нормативного забезпечення діяльності управління, що встановлює порядок здійснення повноважень органами публічного управління захистом економіки України в умовах воєнного стану, а також права, обсяг повноважень й обов'язки суб'єктів досліджуваних суспільних відносин; організаційно-управлінській діяльності – для вдосконалення якості роботи щодо організації і здійснення державного управління захистом економіки в умовах воєнного стану, використання його ефективних форм і методів у процесі інтенсифікації євроінтеграційної політики та трансформаційних тенденцій державно-управлінського механізму; навчальному процесі – для

викладання нормативних навчальних дисциплін, у підготовці відповідної навчально-методичної літератури із дисциплін для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Отримані результати, висновки та рекомендації можуть бути використані при визначенні основних напрямків практичної діяльності органів державного управління у сфері захисту економіки; в її нормативно-правовому та організаційному забезпеченні; у навчальному процесі закладів вищої освіти України з метою підготовки навчальних програм і навчальних посібників з дисциплін за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», а також у процесі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій.

Основні результати дисертаційного дослідження використані у діяльності органів публічної влади, навчальних закладів, що підтверджено відповідними довідками про їх впровадження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності загалом.

Ознайомившись із змістом дисертації, можна зробити такі висновки: по-перше, дисертація є цілісною, логічно завершеною науковою працею, в якій вирішується важливе наукове завдання – обґрунтування шляхів вдосконалення організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки; по-друге, автор досяг виконання визначеної мети й поставлених наукових завдань; по-третє, висновки роботи є обґрунтованими, достовірними, а їх цінність полягає в отриманні відповідного наукового інструментарію щодо вдосконалення організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки; по-четверте, робота має чітке практичне спрямування.

Дисертаційне дослідження Є. О. Карпенка є завершеною цілісною роботою з чіткою структурою, логічним та послідовним викладом матеріалу. Одержані висновки продумані, ґрунтуються на проведеному дослідженні, отриманих результатах. Структура роботи відповідає визначеним завданням. Оформлення дисертації відповідає вимогам п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р.

Повнота викладення основних результатів дисертації в наукових публікаціях автора та їх оцінка.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження представлено в 11 опублікованих одноосібних наукових публікаціях, з яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України з публічного

управління та адміністрування (категорія Б), 1 – у науковому зарубіжному виданні, 7 апробаційних публікацій у матеріалах науково-практичних конференцій.

Наукові праці Карпенка Євгена Олександровича відповідають п. 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. та повністю відображають зміст і результати дисертаційного дослідження.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

Текст рукопису дисертації перевірено за допомогою інтернет-сервісу Unichek (<https://unichek.com/uk-ua>) на основі відкритих інтернет-ресурсів. За результатами перевірки ознак академічного плагіату або інших порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Оцінюючи позитивно наукове та практичне значення здобутих дисертантом результатів дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання, врахування яких сприяло кращому сприйняттю наукового матеріалу.

1. У першому підрозділі автор досить широко представив ретроспективний аналіз розвитку системи публічного адміністрування у сфері захисту економіки в Україні у порівнянні із сучасним періодом, періодом незалежності України.

2. Автор проводить аналіз структури та механізмів функціонального забезпечення державного управління у сфері захисту економіки (розділ 2) і приходить до висновку, що існуюча система потребує реформування і визначає відповідні напрями вдосконалення організаційно-правового механізму (розділ 3). Разом з тим, у роботі недостатньо розробленими залишаються напрями реформування організаційно-правового механізму системи міжвідомчих відносин у сфері захисту економіки.

Висловлені зауваження не знижують наукової цінності та практичного значення представленої до захисту роботи, а тому їх потрібно сприймати як побажання для здійснення подальших наукових досліджень.

Висновки.

Отже, незважаючи на деякі дискусійні положення, представлена до захисту дисертаційна робота Євгена Олександровича Карпенка «Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки: організаційно-правовий механізм», що подана на здобуття наукового ступеня за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», є самостійною завершеною науковою роботою; містить нові науково обґрунтовані результати та висновки, спрямовані на вирішення актуальних завдань.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертаційна робота відповідає наказу МОН України № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

З урахуванням викладеного вище, вважаю, що Євген Олександрович Карпенко заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного адміністрування
у сфері цивільного захисту
Національного університету
цивільного захисту України

І. М. Лопатченко